

آثار رسانه های جمعی بر کارکردهای خانواده

رسانه های جمعی در دنیای امروز نقشی موثر و تعیین کننده را در ساختارهای مختلف اجتماعی ایفا می کنند که این تاثیر خاص یک محیط یا موضوع خاصی نمی باشد.

رسانه های جمعی در دنیای امروز نقشی موثر و تعیین کننده را در ساختارهای مختلف اجتماعی ایفا می کنند که این تاثیر خاص یک محیط یا موضوع خاصی نمی باشد. خانواده از آن روی که یک نهاد اجتماعی است و در بستر یک اجتماع شکل می گیرد، خالی از تاثیرات مثبت و منفی رسانه های جمعی نبوده است که گاه این تاثیرات منفی بیشتر از تاثیرات مثبت بوده است.

آثار رسانه های جمعی بر کارکردهای خانواده امروزه بسیاری از رسانه ها بر روی کارکردهای خانواده آثار مخربی را بار کرده است.

چکیده: رسانه های جمعی در دنیای امروز نقشی موثر و تعیین کننده را در ساختارهای مختلف اجتماعی ایفا می کنند که این تاثیر خاص یک محیط یا موضوع خاصی نمی باشد. خانواده از آن روی که یک نهاد اجتماعی است و در بستر یک اجتماع شکل می گیرد، خالی از تاثیرات مثبت و منفی رسانه های جمعی نبوده است که گاه این تاثیرات منفی بیشتر از تاثیرات مثبت بوده است.

تعداد کلمات 1447 / تخمین زمان مطالعه 7 دقیقه

تاثیر رسانه

همانطور که بارها دیده و شنیده اید، رسانه های جمعی در دنیای امروز نقشی موثر و تعیین کننده را در ساختارهای مختلف اجتماعی ایفا می کنند. اهمیت جایگاه وسایل ارتباط جمعی به گونه ای است که می توانند به عنوان ابزاری هدایت کننده و جهت دهنده عمل کنند. این هدایت و جهت دهی ممکن است به سمت آثار مثبت و یا به سمت آثار مخرب و ویرانگر باشد.

بدون شک استفاده از این ابزارها در جهت مثبت می تواند در راستای تعلیم و تربیت و جهت بخشی مفید و شایسته برای افکار عمومی باشد و یا اینکه در جهت ارائه آموزش های اخلاقی و رواج بهترین الگوهای عمل به کار گرفته شود. این یک واقعیت غیر قابل انکار است که وسایلی همچون رادیو، تلویزیون و سینما از اختراعات مهم بشر هستند و افراد مختارند که از این وسایل به چه صورت استفاده کنند.

رسانه به مثابه چاقوی تیز

به نظر می رسد می توان این ابزار را به چاقویی تشبیه کرد که لبه تیز آن برای بهره گیری در امور مربوط به آشپزی و برخی از امور دیگر، بسیار مفید و لازم است و همین چاقوی تیز وقتی در دستان کودک نابالغی قرار گیرد، وسیله ای است که جان انسان را به خطر می اندازد. وسیله ارتباط جمعی نیز چنین است. [1] به همان میزان که می تواند مفید باشد می توان آن را وسیله ای خطرناک نامید. چنانچه این ابزار در دست ناهلان بیفتد، به وسیله ای تبدیل می شود که صدها ضرر فرهنگی، دینی و اخلاقی را به دنبال خواهد داشت.

عمومی شدن رسانه های جمعی

رادیو و تلویزیون تقریباً جنبه ای عمومی پیدا کرده و به تمام خانه ها راه یافته است و اکثر مردم آنها را یک وسیله تفریح و سرگرمی می شمارند و به استماع و تماشای آن، علاقه مند هستند. بالاخص کودکان و نوجوانان بیش از حد به آنها اظهار علاقه می کنند. (امینی، آیین تربیت: 328). به هر حال مشخص است که بررسی این موضوع سالیانی است که زبازد خاص و عام بوده و هر کس نگرش خاصی نسبت به این موضوع داشته است. مهم دانستن این مطلب است که با کدام انگیزه و هدف در مقابل تلویزیون قرار می گیریم و خود را به امواج موجود در آن می سپاریم.

از طرفی نکته مهمتر این است که فرزندان ما مخاطب چه نوع برنامه هایی در تلویزیون هستند؛ مسلماً تلویزیون رسانه ای قدرتمند است که توانایی تاثیر بر روح و روان همه ما را دارا می باشد و مهمتر از همه، حیطة این قدرت اثرگذاری بر اذهان معصوم و پاک فرزندانمان است که قطعاً در این زمینه با سرعت بیشتری عمل می کند و تاثیرات عمیق تری را بر جای می گذارد.

تلویزیون فراهم کننده اوقاتی برای وقت گذرانی و لذت است و این پدیده از طریق گوش، به روان انسان نفوذ می یابد و از طریق چشم بر افکار انسان نقش می بندد.

تاثیرات مثبت و منفی رسانه های جمعی

در یک دسته بندی می توان آثار مثبت و منفی رسانه های جمعی را اینگونه برشمرد:
تاثیرات مثبت

افزایش گنجینه ی لغات افراد

تعلیم و تربیت افراد در موضوعات مختلف

جلوگیری از گسترش مفاسد اجتماعی

اطلاع رسانی

تاثیر رسانه

تاثیرات منفی

اعتیاد تصویری به برنامه های تلویزیون:

یعنی اینکه تماشا کردن تلویزیون به یک عادت عمومی تبدیل شود و این نوع از عادت، آفت خلاقیت است. رفتاری که تبدیل به عادت شود فاقد ارزش است. برای فردی که نسبت به تلویزیون اعتیاد بصری پیدا کرده، نبودن این وسیله، خلاء بزرگی محسوب می شود.

دامنه و محدوده ی توجه انسان به تلویزیون در سنین مختلف، متفاوت است، هر چه وفور برنامه ها بیشتر باشد، ضرر بیشتری به دنبال دارد. روان شناسان معتقدند که افراد در دوران پیش دبستان، نیم ساعت، دبستان یک ساعت، و راهنمایی و دبیرستان، دو ساعت آمادگی دریافت مطالب مفید را دارند.

چنانچه این دامنه در اختیار تلویزیون قرار گیرد، تاثیرات نامطلوبی بر خلق و خو، اخلاق و عاطفه و فعالیت های حرکتی دارد.

خاصیت دیگر تلویزیون زیاده طلبی است

این بدان معناست که فرد وقتی یک برنامه را می بیند باز هم دوست دارد برنامه دیگری ببیند و نوعی عطش سیری ناپذیر را ممکن است در افراد ایجاد کند.

عدم رشد عاطفی از دیگر معایب تلویزیون است

چون یکی از عوامل موثر در رشد شخصیت ایجاد ارتباط کلامی است، تلویزیون می تواند موجب ایجاد تزلزل در رشد عاطفی و اجتماعی کودکان شود. چرا که ارتباط کودک با تلویزیون ارتباطی یک سویه است و پویایی در آن وجود ندارد.

سکون ذهنی، یعنی ایجاد پربشانی در حواس و اثر گذاری بر سلولهای مغزی، باید بکوشیم تا غنای عاطفی خانواده را افزایش دهیم. با طیب خاطر و آرامش به فرزندانمان بنگریم و با آنها حرف بزنیم.

به گونه ای عمل کنیم که در تمامی شرایط حضور و وجود پدر و مادر برای فرزندان محبوب تر از تلویزیون باشد. آنقدر جذابیت داشته باشیم که رغبت فرزندان را به تلویزیون کاهش دهیم.

تخریب شخصیت از دیگر عوامل منفی تلویزیون است: اثرگذاری به عواملی همچون محیط تربیتی، خانوادگی و اجتماعی کودکان و حالات روانی و گرایش آنها دارد. مثلاً ممکن است کودکی احساس خوشبختی نداشته باشد چون در تلویزیون خانواده ای خوشبخت را می بیند و دچار احساس خلاء می شود.

آسیب های رفتاری و بدآموزی های رفتاری که از طریق برنامه های تلویزیونی به کودکان منتقل می شود. کودکان مثل لوحی سفید هستند که در معرض هرچه قرار گیرند همان را بر نقش وجودی خود می پذیرند.

بدآموزی گفتاری هم چیزی است که از طریق تلویزیون به سرعت منتقل و بر مخاطبان کودک اثر می گذارد. بدآموزی فرهنگی که شامل رفتارهای بد و منفی است که از طریق تلویزیون به نمایش در می آید. رواج فرهنگ مصرفی و سرگرمی برای لذت بیشتر و خوشگذرانی صرف، تاثیراتی برجسم و جان انسان و خصوصاً کودکان که ممکن است آنها را دچار ناهنجاری خواب کند.

ترویج الگوهای نامناسب: الگوهای مثل فوتبالیست ها و هنرپیشه هایی که با شکل و شمابلی خاص در اجتماع ظاهر می شوند و با ادبیات خاصی سخن می گویند که ممکن است سرشار از نقاط منفی برای کودکان و نوجوانان باشد.

به هر حال آنچه مشخص است اینکه تلویزیون مانعی در جهت انجام برخی از فعالیت ها در کودکان می شوند. فعالیت هایی همچون جستجو کردن، تجزیه و تحلیل، تمرین مهارت های مختلف، بهره گیری از دو حس در یک زمان برای گسترش و درک محیط پیرامون.

پرسیدن و سوال کردن و ایجاد روحیه پرسش گری و سپس دریافت پاسخ های مفید آموزش. استفاده از ابتکار عمل و وجود انگیزه قوی وجدی، داشتن اطلاعات کافی از احساسات درونی کودک، این فرصت را به والدین می دهد تا به راه حل های مناسبی برای دورنگه داشتن کودک از برنامه های نامناسب تلویزیون فکر کنند تا بتوانند جایگزینی برای آن بیابند

راه حل برون رفت

در این مرحله به این نقطه می رسیم که برای حل این معضل چه باید کرد؟ اولین و مهمترین گامی که در این راستا می توان برداشت این است که به دنبال برقراری ارتباطی قوی از لحاظ عاطفی، با فرزندانمان باشیم. باید بکوشیم تا غنای عاطفی خانواده را افزایش دهیم. با طیب خاطر و آرامش به فرزندان مان بنگریم و با آنها حرف بزیم. به گونه ای عمل کنیم که در تمامی شرایط حضور و وجود پدر و مادر برای فرزندان محبوب تر از تلویزیون باشد.

آنقدر جذابیت داشته باشیم که رغبت فرزندان را به تلویزیون کاهش دهیم. دیدن برنامه های تلویزیونی را برای فرزندان قانونمند کنیم و با نظارت قبلی، آنها را به تماشای تلویزیون مشغول سازیم.

راه های مختلف برای کشف جهان بیرونی را به کودک بشناسانیم که تصور نکند تنها راه ارتباطی با دنیای بیرون از طریق تلویزیون است. از طرفی فرزندان را به تماشای برنامه های مثبت و سازنده تلویزیون سوق دهیم.

داشتن اطلاعات کافی از احساسات درونی کودک، این فرصت را به والدین می دهد تا به راه حل های مناسبی برای دورنگه داشتن کودک از برنامه های نامناسب تلویزیون، فکر کنند تا بتوانند جایگزینی برای آن بیابند.

نوشته : فرهاد چنگیزی

پی نوشت :

[1] . برخی از اندیشمندان بر آنند که این رسانه ذاتا تخریب گر هستند و به گونه ای دارای ذاتی منفی می باشند چرا که اصل پدیدآمدن آن برای انسان از باب سرگرمی و گذراندن وقت بوده است و هدفی عالی را در سر ندارد. راسخون